

INTELLEKTUALIZMUS ÉS ANTIINTELLEKTUALIZMUS: AZ ÉRTELEM SZEREPE A GYÜLEKEZETI ÉLETBEN

SZABADOS ÁDÁM

„Hálát adok az Istennek, hogy mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólni, de a gyülekezetben inkább akarok öt szót kimondani értelemmel, hogy másokat is tanítsak, mintsem tízezer szót nyelveken. Testvéreim, ne legyetek gyermekek a gondolkozásban, hanem a rosszban legyetek kiskorúak, a gondolkozásban ellenben érettek legyetek.” (1 Korinthus 14,18-20)

Pál egyik érve a nyelvekenszólás gyülekezeti korlátozására az, hogy a gyülekezet legyen értelmes, legyen az érett gondolkodás helye. Ez a mondat ma sok keresztény számára túl intellektuálisnak tűnik, és ha nem Pál mondaná, valószínűleg el is vetnék. Az értelem gyülekezeti szerepével kapcsolatban sok a félreértés. Gyakran lehet olyan megállapításokat hallani, hogy „Ne gondolkodj, csak higgy!”, „Istennek nem kell az értelmed!”, „A hit legnagyobb ellensége a teológia.”; „Aki sokat gondolkodik, nem tud gyermeki módon közeledni Istenhez.”; stb. Az intellektualizmus komoly vád egy gyülekezettel kapcsolatban. Az intellektualizmus veszélyes. Az intellektualizmus az értelem bálványozása, ezért Isten gyűlöli.

De vajon intellektualizmus-e az, hogy részletesen tanulmányozzuk a Bibliát? Intellektualizmus-e az, ha mélyebben is belekérdezzük a tanulmányozott igékbe? Intellektualizmus-e az, hogy egy éven keresztül foglalkozunk Krisztus keresztségével vagy a Szentlélek bennünk végzett munkájával? Intellektualizmus-e az, hogy heteken át gyötörjük magunkat egy káté megértésével? Ezek fontos kérdések, melyeket tisztázni kell.

A legtöbb szélsőségnek van ellenpárja. Az intellektualizmus ellenpárja az *antiintellektualizmus*, amely ugyanolyan veszélyes, mint az intellektualizmus. Korunk - a bennünket körülvevő evangéliumi kereszténységgel együtt - antiintellektuális. Azokat, akik megfelelően használják az értelmüket, valószínűleg intellektualizmussal vádolják. A szürke a színek országában a feketék közé keveredve fehérnek látszik, a fehérek között viszont inkább feketének. Így van ez az intellektualizmus kérdésével is. Úgy látom nagyobb veszélyben vagyunk ma, ha keresztényektől az antiintellektualizmus vádját kapjuk, mint ha intellektualistának mondanak, mivel egy alapvetően értelemellenes korban az értelem bármifajta megbecsülése intellektualizmusnak hat. Ha valakit ma evangéliumi keresztények antiintellektualizmussal vádolnak, valószínűleg tényleg vétkes benne.

A következőkben arra keresünk választ, hogy mi az intellektualizmus, mi az antiintellektualizmus, és hol van az értelem helye a gyülekezetben.

Mi az intellektualizmus?

Az *Idegen szavak és kifejezések szótára* a következő definíciókat adja az intellektus, intellektuális, intellektualizál és intellektualizmus szavakra: *Intellektus*: értelem, ész, felfogóképesség. *Intellektuális*: értelmi, észbeli, szellemi. *Intellektualizál*: az értelmi tényezőt egyoldalúan, egyéb elemek (pl. az érzelmek) rovására kiemeli; túlságosan elvonatkoztat. *Intellektualizmus*: 1. az értelmi tényezők túlzott hangsúlyozása, más (pl. lelki, gyakorlati, stb.) hatóerők indokolatlan elhanyagolása; 2. az értelmi tevékenységnek az egyéb lelki tényezők (érzelem, képzelet) rovására történő egyoldalú kiemelése, túlbecsülése.

A szavak közül az első kettővel semmi probléma sincs, hiszen az értelem maga és az értelmi, észbeli dolgok önmagukban semleges tartalmúak. Probléma az intellektualizál és intellektualizmus szavakkal van. Valószínűleg ezt értik sokan az alatt, amikor azt mondják, hogy valami *túl intellektuális*. Ilyenkor valaki vagy valakik intellektualizálnak, vagyis intellektualisták. Ilyenkor az emberi értelem túlzott hangsúlyt kap, az a gyülekezet pedig, ahol

ez megtörténik, legjobb esetben is egyoldalúvá válik. Hadd mondjak példákat arra, hogy mit jelenthet az intellektualizmus egy gyülekezetben.

1. *Intellektualizmus a keresztény racionalizmus.* A gyülekezet gondolkodását befolyásolhatja a helytelen racionalizmus, amely az értelem egyfajta bálványozása. A racionalizmus a felvilágosodás filozófiája volt. A racionalizmus szerint igaz az, ami az értelemmel felfogható. Az értelem elég a világ korlátlan megismeréséhez. A keresztény racionalizmus ennek az egyházban megjelenő rokona. Lényege az a szemlélet, amely mindent meg tud (vagy meg akar) magyarázni. Ez volt a középkori skolasztika tévedése, és ez lehet a rendszeres teológia veszélye is, ha nem marad benne hely az ismeretlennek és misztikusnak. Rendszeres teológusok nem mindig követték Kálvint abban, amilyen mértékben rendszerét az alázat és az Isten felé való nyitottság jellemezte. A keresztény racionalizmusban Isten felfogható és megmagyarázható, csak meg kell találni hozzá a megfelelő szavakat és kategóriákat. A keresztény racionalizmus ki nem mondott tétele szerint Istent igazán az okos emberek érthetik meg. Ez intellektualizmus.

Mennyire más az, ahogy Jézus ezt a kérdést látta: *„Abban az időben megszólalt Jézus, és ezt mondta: „Magasztallak, Atyám, menny és föld Ura, mert elrejtetted ezeket a bölcssek és értelmesek előtt, és felfedted a gyermekeknek. Igen, Atyám, mert így láttad jónak. Az én Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú akarja kijelenteni.”* (Mt 11,25-27). Jézus szerint reménytelenül függünk a kijelentéstől. Isten szuverén Ura a kijelentésnek, és szereti éppen a bölcssek előtt elrejtetni magát.

Pál sem beszél másképp: *„Mert meg van írva: „Elvesztem a bölcssek bölcsességét, és az értelmesek értelmét elvetem.” Hol a bölcs? Hol az írástudó? Hol e világ vitázója? Nem tette-e bolondsággá Isten a világ bölcsességét? Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket.”* (1Kor 1,19-21). Isten szereti megalázni a bölcseseket, és felmagasztalni a bolondokat.

Pál aláhúzza a Szentlélek szerepét a megismerés folyamatában: *„Hanem hirdetjük, amint meg van írva: „Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett”, azt készítette el az Isten az őt szeretőknek. Nekünk pedig kinyilatkoztatta Isten a Lélek által; mert a Lélek mindent megvizsgál, még Isten mélységeit is. Mert ki ismerheti meg az emberek közül azt, ami az emberben van? Egyedül az emberi lélek, amely benne lakik. Ugyanígy azt sem ismerheti senki, ami Istenben van, csak Isten Lelke. Mi pedig nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk. Ezeket hirdetjük is, de nem emberi bölcsességből tanult szavakkal, hanem a Lélektől jött tanítással, a lelki dolgokat a lelki embereknek magyarázva. A nem lelki ember pedig nem fogadja el az Isten Lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti, sőt megismerni sem képes: mert csak lelki módon lehet azokat megítélni. A lelki ember azonban mindent megítél, de őt senki sem ítéli meg.”* (1Kor 2,9-15). Szükségünk van a Lélekre Isten megismeréséhez, a Lélek kijelentése pedig nem feltétlenül racionális folyamat. A Biblia elutasítja a keresztény racionalizmus intellektualizmusát.

2. *Intellektualizmus a „bibliolátria”.* „Bibliolátria” a Biblia bálványozása, vagyis az, amikor a Bibliát Isten helyére tesszük. Gyülekezetekben kialakulhat az a gondolkodás, *hogy ha a Bibliát ismerjük, ismerjük Istent.* Az istenismeretünk egyenes arányban nő az igeismeretünkkel és a meghallgatott igehirdetések számával. Ez elsősorban a protestánsokra leselkedő veszély, mert mi, protestánsok nagyon fontos szerepet szánunk Isten megismerésében a Bibliának. Ez jó is így, de nem szabad elfelejtenünk, hogy Isten nem egyenlő a Bibliával, ezért Isten megismerése sem egyenlő a bibliaismerettel.

Jézus azt mondja a zsidóknak: *„Ti azért kutatjátok az Írásokat, mert azt gondoljátok, hogy azokban van az örök életetek: pedig azok rólam tesznek bizonyosságot, és mégsem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen.”* (Jn 5,39-40). Lehetséges, hogy valaki egész életében az Írásokat kutassa, és mégse ismerje Jézust.

A Biblia jelzőtábla Isten megismeréséhez, de Isten megismerése több az intellektuális ismeretnél. Isten megismerése egyszerre intellektuális (értelmi), morális (erkölcsi), egzisztenciális (egész létünket átható), misztikus (titokzatos), szubjektív és személyes. Isten Igéje nélkül nem lehet igaz istenismeretünk, de Isten megismerése mindig több a bibliaismeretnél.

3. *Intellektualizmus az öncélú „teologizálás”.* Intellektualizmus az, ha a teológia elválik a hétköznapi hitélettől és gyülekezeti gyakorlattól, és pusztán tudományos diszciplínává (tudományággá) válik. Ez történt a 19. századi német teológiával.

Úgy látom igaz erre az, amit Pál Timóteusnak mond: „Ezekre emlékeztess, és az Isten színe előtt bizonyosságot téve kérd őket: ne folytassanak haszontalan szóharcot a hallgatók romlására. Igyekezz kipróbált emberként megállni az Isten előtt, mint olyan munkás, aki nem vall szégyent, hanem helyesen fejtegeti az igazság igéjét. A szentségtörő, üres fecsegők előtt pedig térj ki, mert egyre messzebb mennek az istentelenségben, és szavuk úgy terjed, mint a rákos fekély. Közülük való Hümenaiosz és Filétosz, akik az igazság kérdésében eltévelyedtek, amikor azt mondják, hogy a feltámadás már megtörtént, és ezzel feldúlják egyesek hitét.” (2Tim 2,14-18). A teológia célja: egyenes utat vágni az egyszerű hívők számára. Ebben az angolszászok jobbnak tűnnek az őket pragmatizmussal vádoló németeknél. A puritánok, vagy a ma élők közül olyan teológusok mint Stott, Packer, Grudem nem hiszem, hogy ezen a téren jogosan vádolhatók intellektualizmussal.

4. *Intellektualizmus az értelem túlhangsúlyozása az érzelmek rovására.* Ha a gyülekezetben nincs helye az érzések kifejezésének, a gyülekezet hűvössé, szárazzá válik. Helytelen intellektualizmus az, ha nincs helye a gyülekezetben a sírásnak, nevetésnek, örömmek, gyászoknak, csak a hűvös érvelésnek és igehelyek idézgetésének.

Jézus így foglalja össze a törvényt: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” (Lk 10,27). Ha az elme kiszorítja a szívet és lelket, nem szeretjük Istent eléggé. Fontos egy gyülekezetben a lelkes dicsőítés és imádat. Legyen szabad sírni és örvendezni! Ha erre nincs lehetőség, valószínűleg túl intellektuálisak vagyunk.

5. *Intellektualizmus az értelem túlhangsúlyozása a gyakorlat rovására.* Megtörténhet egy gyülekezetben, hogy a szavak helyettesítik a gyakorlatot. Azt hisszük, hogy amiről beszélünk, egyenlő azzal, hogy azt meg is éljük. Ha szentségről beszélünk, szentek is vagyunk. Ha szolgálatról beszélünk, már szolgálunk is. Rengeteget érvelünk és vitatkozunk, de a gyakorlat közben elsikkad.

„Ő pedig így válaszolt: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” Nem csak szívünkkel, lelkünkkel és elménkkel kell szeretnünk az Urat, de teljes erőnkkel is! Isten nem azt akarja, hogy karosszékéből imádjuk. Jakab arra figyelmeztet, hogy a hit cselekedetek nélkül halott (Jak 2). Ne legyünk vízfejű keresztények!

6. *Intellektualizmus az értelem túlhangsúlyozása a szeretet rovására.* Egy gyülekezet túl intellektuális, ha fontosabbá válik a tudás a szeretetnél. Intellektualizmus az, ha lenézzük azokat, akik kevesebbet tudnak nálunk, ha a tudás megszerzése a szeretet elé kerül, ha szakadást szítunk a tudásunk miatt.

Pál figyelmezteti a tudásával dicsekvő korinthusi szenteket: „Ami pedig a bálványáldozati húst illeti, tudjuk, hogy mindnyájunknak van ismerete: az ismeret felfuvalkodottá tesz, a szeretet pedig épít. Ha valaki azt gondolja, hogy ismer valamit, az még semmit sem ismert meg úgy, ahogyan ismerni kell. De ha valaki szereti az Istent, azt már ismeri az Isten.” (1Kor 8,1-3). A szeretet gyakran fontosabb az ismeretnél! A tudásban ott rejlik a gőg veszélye, ezért ha nincs bennünk szeretet, intellektualizmussá válik és rombolni fog.

7. *Intellektualizmus az, ha csak bonyolulttan tudjuk elmondani azt, amit hiszünk.* Ha nem tudjuk egyszerűen megfogalmazni a hitünket, vagy nem tudunk szót érteni egyszerű emberekkel, valószínűleg túl intellektuálisak vagyunk.

Pál igyekezett a korinthusiak gőgjét azzal legyőzni, hogy minél egyszerűbben fogalmazta meg üzenetét. „Én is, amikor megérkeztem hozzátok, testvéreim, nem úgy érkeztem, mint aki ékesszólás vagy bölcsesség fölényével hirdeti nektek az Isten bizonyágtételét. Mert úgy határoztam, hogy nem tudok köztetek másról, csak Jézus Krisztusról, róla is mint a megfeszítettéről.” (1Kor 2,1-2). Ez nem azt jelenti, hogy Pál nem beszélt néha bonyolultabban. Napi csendességeinkből tudjuk, hogy néha mennyire nyakatekerten és nehezen érthetően írt! De ha kellett, meg tudta fogalmazni tanítását egy mondatban is. A keresztény hit egyszerre rendkívül bonyolult és hihetetlenül egyszerű. Ha nincs meg a képességünk arra, hogy egyszerűen is megfogalmazzuk azt, amit hiszünk, túlzott szerepet adtunk az értelemnek. Állítólag Karl Barth-nak, a híres svájci teológusnak tették egyszer fel a kérdést, hogy hogyan tudná összefoglalni a teológiáját, mi az a legmélyebb igazság, amire eljutott. Ő erre ezt válaszolta: „Engem szeret Jézusom,

Bibliából jól tudom.”, ami egy gyerekdal első két sora. Ez nem azt jelenti, hogy ő mindig gyerekesen írt vagy gondolkodott. De ha szükség volt rá, meg tudta fogalmazni a teológiáját egy gyerek szintjén is, anélkül, hogy azt így szegényebbnek érezte volna.

Mi az antiintellektualizmus?

Az intellektualizmus ellentéte az antiintellektualizmus. Ez egyszerűen *értelemellenességet*, esetleg *értelmiségellenességet* jelent. Antiintellektualizmus az értelem elvetése vagy lebecsülése. A mai korszellem erősen antiintellektuális. Nagyon nagy az értelemmel szembeni bizalmatlanság. A mai kor a felvilágosodás és modernizáció korával szemben semmiképpen nem az Ész korszaka. Az értelemellenes korszellem meghatározói között sokmindent lehetne keresni, de talán két fontos tényező mindenképpen benne van. Az egyik az észen alapuló felvilágosodás elvetése, melyet a posztmodern és a New Age antiracionalizmusa egyaránt táplál. A másik tényező a „feel it” (Érezd!) tömegkultúra, a pop zene, a kábítószerek, Hollywood, a McDonald's. Minden instans, azonnali, hatásvadász, gyorsan előállítható. Ez nem kedvez a gondolkodásnak, mérlegelésnek, fáradságos agymunkának. Ha mindent készen kapunk, minek is energiát kifejteni?

A baj az, hogy az antiintellektualizmus megjelent a gyülekezetekben is. Az evangéliumi kereszténység részben sikeresen megszabadította magát az intellektualizmustól, de közben antiintellektuálisá vált. Hadd emeljek ki három területet, ahol ez meglátszik.

1. *Az istentiszteleteken egyre inkább az érzések dominálnak.* Ebben szerepet játszik a dicsőítés forradalma. Ennek részben örülhetünk. A dicsőítésnek és a zenének helye van a gyülekezeti életben, mégpedig domináns helye van. Istent egész lényünkkel szeretnünk kell, és ehhez nem elég „egy ének az elején, egy ének a végén”. De megfigyelhető, hogy a dicsőítés és imádat egyre gyakrabban a hívők szórakoztatását, és nem Isten nevének a felemelését szolgálja. Részévé vált a „feel it” kultúrának. Gyülekezetek belesimultak a szórakoztatóiparba. Az egyszerű hívők számára egyre inkább az a fő kérdés, hogy hol van „jó dicsőítés”, és nem az, hogy hol tanítják komolyan és hűséggel a Szentírást.

Ugyanez igaz az igehirdetésekre is. Rengeteg a tüzes de „igétlen” prédikáció. Nem az igehirdetés tartalma a fontos, hanem a közvetlen hatása. Az igehirdetések témái a pszichológia, házasság, érzelmi problémák, kapcsolatok; fő eszközei pedig a „sztorik”. A gyülekezeti szolgálatok a rövidtávú hatásokra építenek: ami nem hat *most*, az sikertelennek számít.

2. *A gyülekezetek cselekvés-központúakká váltak.* Egy gyülekezetet abból ítélnék meg, hogy hányféle szolgálata van (programok, szervezetek, bizottságok, evangélizációk, stb.). Mindegy, hogy mit, csak csináljunk valamit! Pál ezt helyes ismeret nélküli buzgóságnak nevezi, ami akár egy ember örök életébe is kerülhet (Róma 10,2).

A másik oldala ennek a pragmatizmus. Ha működik valami, akkor jó (függetlenül attól, hogy a módszer bibliai-e). A cél szentesíti az eszközt. Ha sok embert tudunk így megmozgatni, fogjunk össze katolikusokkal, ortodoxokkal, liberálisokkal, nemhívókkal, mindenkivel. Ha ezzel sokakat megnyerhetünk Krisztusnak, legyünk mi is teljesen olyanok, mint a világiak (zenéljünk ugyanúgy, éljünk ugyanúgy, beszéljünk ugyanúgy, fészülködjünk ugyanúgy, stb.).

3. *Teológia-ellenesség.* Sok helyen nyíltan a teológia ellen beszélnek, a *teológus* szitokszónak számít. Bátran mondhatja ma egy keresztény: „Engem nem érdekel a teológia!”, „Én nem vagyok az a teológus típus.”, megértéssel és szimpátiával fog találkozni. Egyre jellemzőbb a mindent leegyszerűsítő gondolkodásmód. Felszínes igemagyarázatok húsz percben, olyan igehirdetések, amiken nem kell gondolkodni. John Stott idéz egy embert, aki egyszer így panaszkodott: „Valahányszor a gyülekezetbe megyek, úgy érzem, mintha le kellene csavarnom a fejemet és a szék alá tennem, mivel a keresztyén összejöveteleken soha nem használok semmit testemnek a gallérgomb fölött levő részéből.” Vajon hány gyülekezetben mondhatnánk ezt ma el?

Az Isten dicsőségének evangéliumából „négy lelki törvény” lett. A gyülekezeti tanítások szinte kizárólag gyakorlati témákról szólnak, az emberek többségének valószínűleg már nincs is türelme másra. Nincs szó Isten tulajdonságairól, a Szentháromság titkairól, Krisztus tisztségéről és megváltó munkájának részleteiről, Isten végzéseiről, a kegyelem munkájának

sokféle gazdagságról, stb. A bibliai próféciaik is legfeljebb csöpögös regényekben jelennek meg.

Az antiintellektualizmus mélyen belerágta magát a gyülekezetek életébe. Van az antiintellektualizmusban valami vonzó. Egyszerűvé teszi a keresztény hitet. Átvág gordiuszi csomókat. Megszabadít az okos emberek nyomasztó fölényétől, és felszabadít a gondolkodás terhes feladata alól. Mi a baj mégis az antiintellektualizmussal?

Az antiintellektualizmus is gög. Sokszor kisebbségi érzésekből fakad, amely fontosság-tudatunk rejtett formája. Egyszer odament egy asszony Moody-hoz, a 19. századi evangélistához, és azt mondta neki: „Mr. Moody! Istennek nincs szüksége a maga okosságára!” Moody erre azt válaszolta: „Igen asszonyom, igaza van. De Istennek nincs szüksége a maga butaságára sem!” Moody egyszerű ember volt, ha valamit, akkor egyszerűségét fel lehetett volna róni neki. De a példa mutatja, hogy az intellektualizmus vádja gyakran az antiintellektualizmus gögös talajából szökken szárba.

Az antiintellektualizmus *lustaság*. Megspórolja a munkát, a szorgalmat. Gyors, mint a McDonald's, igénytelen, mint Hollywood, pillanatnyi élvezetet ad, mint a kábítószer és a pop zene.

Az antiintellektualizmus hosszútávon *nagyon veszélyes!* Aki elutasítja a teológiát, az is „teologizál”. Mindenképpen van teológiája, legfeljebb rossz a teológiája! Az antiintellektualizmus a „viszkető fül” legjobb táptalaja. Erre a veszélyre hívja fel Pál Timóteus figyelmét: „*hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással. Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhöz odafordulnak.*” (2Tim 4,2-4).

Hol van az értelem helye a gyülekezetben?

Röviden nézzük meg végül, hogy hol van a gondolkodás helye a gyülekezeti életben. Először is adjunk arra választ, hogy *mi nem számít intellektualizmusnak?*

1. Nem intellektualizmus az, *ha valaki gondolkodik Isten Igéjén.* Maga Pál biztatja Timóteust: „*Gondolkozz azon, amit mondok, mert az Úr megadja majd neked, hogy mindent megérts.*” (2Tim 2,7). Ezt kérem én is a bibliaórákon: „*Gondolkozzatok azon, amit mondok!*”. Az Úr adja a megértést, de a mi feladatunk, hogy vegyük a fáradságot a gondolkodásra - a gyülekezeti alkalmakon is (ahol például ugyanazokat a szavakat tanulmányozzuk, melyeken Timóteusnak gondolkodnia kellett)!

2. Nem intellektualizmus az, *ha valakinek vannak nehezen érthető gondolatai.* Nem „túl intellektuális” egy gyülekezet attól, hogy elsőre nem értünk meg minden gondolatot az elhangzott igehirdetésekből. Nem intellektualizmus az, ha néha hosszú időbe telik, míg végre megértjük a Szentlélek által ihletett könyvek egy-egy részletét. Nem vagyunk jobbak sem Pálnál sem Timóteusnál, sem a korai keresztényeknél. Péter ezt mondta Párlól: „*A mi Urunk hosszú tűrését pedig üdvösnek tartásátok, ahogyan szeretett testvéreink, Pál is megírta nektek - a neki adott bölcsesség szerint - szinte minden levélben, amikor ezekről szól. Ezekben van néhány nehezen érthető dolog, amelyeket a tanulatlanok és az állhatatlanok kiforgatnak, mint más írásokat is a maguk vesztére.*” (2Pt 3,16). Vajon nem antiintellektualizmusra gondolt Péter, amikor tanulatlanokról beszélt? Vagy Pál volt intellektualista? De akkor a Zsidókhöz írt levél szerzője is az volt, és a Szentlélek is az!

3. Nem intellektualizmus az, *ha valaki növekszik az ismeretben és erre törekszik is.* Ha ez intellektualizmus, akkor Pál félrevezette a gyülekezeteit: „*És ő „adott” némelyeket... pásztorokul és tanítókul, hogy felkészítse a szenteket a szolgálat végzésére, a Krisztus testének építésére, míg eljutunk mindnyájan a hitnek és az Isten Fia megismerésének egységére, a felnőttkorra, a Krisztus teljességét elérő nagykorúságra, hogy többé ne legyünk kiskorúak, akik mindenféle tanítás szelében ide-oda hányódnak és sodródnak az emberek csalásától, tévútra csábító ravaszságától; hanem az igazsághoz ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben mindenestől őhozá, aki a fej, a Krisztus.*” (Ef 4,11-15); „*Mi őt hirdetjük, miközben minden embert teljes bölcsességgel intünk és tanítunk, hogy minden embert tökéletessé tegyünk a Krisztusban.*” (Kol 1,28); „*és imádkozom azért, hogy a szeretet egyre inkább gazdagodjék bennetek ismerettel és igazi megértéssel; hogy megítélhessétek, mi a helyes, hogy tiszták és*

kifogástalanok legyetek a Krisztus napjára, és gazdagon teremjétek az igazság gyümölcseit Jézus Krisztus által Isten dicsőségére és magasztalására.” (Fil 1,9-11). Ha ez intellektualizmus, akkor Péter is félrevezette a gyülekezeteit, mikor az ismeretszerzésre bátorította őket: „Éppen ezért minden igyekezetetekkel törekedjétek arra, hogy a hitetekben mutassátok meg az igaz emberséget, az igaz emberségben ismeretet” (2Pt 1,5).

Végül vizsgáljuk meg az Ige alapján, hogy mi a gondolkodás helye a gyülekezetben? A Biblia sokat beszél erről a témáról, most álljon itt szemelvényként négy alapvető igazság.

1. Az értelemnek van helye az istentiszteletben. Pál apostol ezt írja a római szenteknek: „Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek; és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róm 12,1-2). Az istentisztelet legyen okos, ehhez pedig szükség van az értelmünk megváltozására. Jézus hangsúlyozza, hogy az igazi imádatnak igazságban kell történnie: „De eljön az óra, és az most van, amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyen imádotkat keres magának.” (Jn 4,23). Korábban láttuk már, hogy az istenszeretetünkben benne kell lennie az értelmünknek is: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, és felebarátodat, mint magadat.” (Lk 10,27).

2. A tanításnak mint információ-átadásnak van helye a gyülekezetben. A Biblia beszél tanításról és tanítókról a gyülekezetekben. Nehéz elképzelni a tanítást információ-átadás nélkül. Timóteusnak hirdetni kell és ki kell fejtenie azt a Szentírást, mely hasznos arra, hogy tökéletessé tegye a szenteket. Lehet, hogy az emberek nem ezt szeretnék hallani, mert a fülük másra van beállva, mert ez túl száraz vagy elvont, de Timóteus nem tághat mellőle: „A gonosz emberek és átéltők pedig még tovább mennek a rosszban, tévelyeg-ve és másokat is megtévesztve. De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál, tudván, kiktől tanultad, mivel gyermekségedtől ismered a szent írásokat, amelyek bölcsse tehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által. A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített. Kérve kérlek az Isten és a Krisztus Jézus színe előtt, aki ítélni fog élőket és holtakat; az ő eljövételére és országára kérlek: hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedd, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással. Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhöz odafordulnak. Te azonban légy józan mindenben” (2Tim 3,13 - 4,5).

3. A növekvő mélységű tanításnak van helye a gyülekezetben. Az Igének nem csak jelen kell lennie a gyülekezet életében, de Pál arra szólít fel, hogy a gyülekezet „dúskáljon” az igei tanításban és bölcsességben: „A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel” (Kol 3,16). A Zsidókhöz írt levél szerzője felrója a zsidóknak, hogy nem jutnak előre a Szentírás mélyebb megismerésében, hanem még mindig az alapelemeknél járnak. Vajon hány gyülekezetnek kell meghallania a figyelmeztetést: „Erről nekünk sok mondanivalónk van, amit nehéz megmagyarázni, minthogy eltompult a hallásotok. Ugyanis ennyi idő múltán már tanítóknak kellene lennetek, mégis arra van ismét szükségetek, hogy titeket tanítson valaki az Isten beszédeinek alapelemeire, mert olyanokká lettetek, mint akiknek tejre van szükségük, nem kemény eledelre. Aki ugyanis tejen él, járatlan az igazság igéjében, mivel kiskorú. A nagykorúaknak pedig kemény eledel való, mint akiknek érzékszervei a gyakorlat következtében már alkalmasak a jó és a rossz megkülönböztetésére. Ezért elhagyva a Krisztusról szóló elemi tanítást, törekedjünk a tökéletességre. Ne kezdjük újra lerakni az alapját a holt cselekedetekből való megtérésnek és az Istenbe vetett hitnek, a mosakodásokról, a kézrátételekről, a halottak feltámadásáról és az örök ítéletről szóló tanításnak. Ezt meg is fogjuk tenni, ha az Isten megengedi.” (Zsid 5,11 - 6,3).

4. Jusson kifejeződésre a gyülekezetben az, hogy az evangélium egyidőben végtelenül egyszerű, de ugyanakkor kimeríthetetlen is. A tanító feladata megmutatni az evangélium egyszerűségét, de gazdagságát is. Így amikor azt mondja, hogy „Engem szeret Jézusom, Bibliámból jól tudom”, a gyülekezet nem arra gondol, hogy milyen banális és unalmas a keresztény hit, hanem látja maga előtt ennek a mondatnak a korábban bejárt magasságát és mélységét, szélességét és hosszúságát. Pál ebben látta saját szerepét, ami miatt Péter botladozott néha levelei olvasásakor: „Nekem, minden szent között a legkisebbnek adatott az a kegyelem, hogy a pogányoknak hirdessem a Krisztus mérhetetlen gazdagságát, és hogy világossá tegyem mindenki előtt, mi ama titok megvalósulásának a rendje, amely el volt rejtve öröktől fogva Istenben, mindenek teremtőjében; és hogy

ismertté legyen most az egyház által a mennyei fejedelemségek és hatalmasságok előtt az Isten sokféle bölcsessége.” (Ef 3,8-10).

Ha a fenti dolgok miatt túl intellektuálisnak mondanak bennünket, örvendezzünk, mert ezek szerint nem marad észrevétlen a törekvésünk! Isten teremtette az értelmünket, ő parancsolja azt is, hogy változzon meg az értelmünk az ő akarata megismerésére, szeressük őt teljes elménkkel, imádjuk őt igazságban! Nem intellektualizmus az, ha használjuk az értelmünket, és a gondolkodásnak megbecsült helye van a gyülekezetben. Isten óvjon meg bennünket az értelem bálványozásától is és az értelem-ellenességtől is!

A 2001. október 26-án a veszprémi Evangéliumi Keresztény Gyülekezetben elhangzott tanítás alapján.